

Politická ekonomie mezinárodního obchodu

Mezinárodní politická ekonomie
2015

Merkantilismus

První buržoazní teorie - 1500-1750 (Německo, Rakousko 1900);

Hlavní zásady

- **bohatství** země je určeno **množstvím drahých kovů** v zemi;
- bohatství se **vytváří v obchodních vztazích**;
- cílem obchodu je **aktivní obchodní bilance**;
- klíčem je výhodná **komoditní struktura** obchodu;
- využívá **protekcionalismus**, státní **subvence** a ochranná **cla**;
(*nulová hra...*)

Průvodní jevy

- **státní monopoly**;
- **cechy a velkostatky** – absence tržní konkurence;
- **války a imperialismus...**

Představitelé: Thomas Mun (GB 17.st.), Jean Baptiste Colbert (FRA 17.st.), Alexander Hamilton (USA 18st.), Friedrich List (GER 19st.)

Historický kontext

- **národní státy**;
- **pokrok** v dopravě a **urbanizace** – mezinárodní obchod, účetnictví;
- **zámořské objevy** – příliv oběživa, nárůst peněžní zásoby;
- **raison d'état**, reálpolitik, Hobbes, Machiavelli...

Klasická ekonomie

Adam Smith - 1776

- merkantilistický systém je **konspirací výrobců a obchodníků** proti **spotřebitelům**;
- **rent seeking society**;
- **nulová hra** znemožňuje vytvořit komplexní ekonomickou teorii (neexistuje „**common good**“);
- merkantilismus je nástrojem **racionalizace konkrétních praktik**;
- potřeba **hospodářského útisku** – maximalizace **produkce bez ohledu na spotřebu** (dobový „**common sense**“?);
- merkantilismus **zaměřuje bohatství a peníze**...

Prvky klasické ekonomie

- **absolutní a komparativní výhoda**;
- **David Hume** (1740 – Pojednání o lidské přirozenosti): nemožnost konstantní **aktivní obchodní bilance**;
- **Laissez – faire**: během 18. a 19.st. **odbourávání omezení obchodu** (?) (Britské impérium, Francouzská revoluce).

Teorie obchodu klasické ekonomie

Smith: specializace a (mezinárodní) dělba práce.

Ricardo: klasická teorie komparativní výhody

- komparativní výhoda v určité **komoditě** na základě relativně vyšší **efektivity práce**.

Heckscher – Ohlin: model vybavenosti výrobními faktory

- výhoda ve **výrobním faktoru** na základě jeho vyšší **vybavenosti**.

Užitek z mezinárodního obchodu

- **Spotřebitelský efekt** – nákup importů za nižší (světovou) cenu...
- **Producentův efekt** – prodej za vyšší (světovou) cenu...
- **Smyslem ekonomické aktivity** je zvýšit **užitek spotřebitele** a maximalizovat **světové** bohatství.
- **Smyslem exportu** je **platit za importy** – nikoli zvyšovat politickou moc státu.
- Vedlejší produkt je **přelévání technologií**, hospodářský rozvoj a světový **mír**.
- Podporovat svobodný obchod se vyplatí i tehdy, pokud všechny ostatní země chrání své trhy – **unilaterální liberalizace**.

- 1) Vyšší produktivita práce GER;
- 2) Různý náskok v různé produkci.

	Automobily (ks)	Oděvy (t)
GER	10 JP	1 JP
CH	40 JP	2 JP

- 3) K dispozici 1000 JP;
- 4) Příklad rozdělení mezi produkce:

	Automobily (ks)	Oděvy (t)
GER	60	400
CH	15	200

- 5) Probíhá mezinárodní obchod;
- 6) Příklad silné specializace:

	Automobily (ks)	Oděvy (t)
GER	80 (exp. 17 ks)	200
CH	0	500 (exp. 255 t)

- 7) Cena se ustálí mezi nákl. (např. 15:1);
- 8) Spotřeba nad produkčními možnostmi:

	Automobily (ks)	Oděvy (t)
GER	63	455 (z toho dovoz 255)
CH	17 (dovoz)	245

MZDY	Bez obchodu	S obchodem
Německo	1 oděv (nebo 0,1 automobilu)	1,5 oděvu (nebo 0,1 automobilu)
Čína	0,025 automobilu (nebo 0,5 oděvu)	0,033 automobilu (nebo 0,5 oděvu)

„Patterns“	USA (jednotky práce)	Čína (jednotky práce)	Výhoda v produktivitě (USA/ Čína)
Kukuřice	1	2	2:1
Oděvy	2	6	3:1
Ocel	3	12	4:1
Automobily	5	30	6:1
Počítače	8	80	10:1

Příklad: mzdy v USA **3,5x** vyšší než v Číně

Vnitrooborový obchod, oligopoly, úspory z rozsahu

- Většina obchodu **v rámci odvětví** (problém vysvětlit komparativní výhodou)...
- Obchod mezi zeměmi v nichž jsou **obdobné ekonomické podmínky**...
- **Největší objem obchodu je realizován mezi AIC:**
 - Jen obchod AICs-DCs lze vysvětlit komparativní výhodou;
 - Z DCs obchodují ty, které se přibližují ekonomické struktuře AICs.
- **Tendence k vytváření oligopolů:**
 - Realizace **úspor z rozsahu**;
 - Překonání omezenosti **domácích trhů**;
 - **Diferenciované** produkty;
 - **Vnitrofiremní obchod**.

Modifikace klasické teorie

- **Leontief paradox**: USA má komparativní výhodu v **zemědělství**:
 - lidský kapitál, investice - technologie, know-how, úspory z rozsahu;
 - nárůst produktivity – absolutní nebo komparativní výhoda (?).
- **Nové teorie obchodu**: změna komparativní na **kompetitivní výhodu** (**high-tech** sektor)
 - mnohdy **arbitrární rozhodnutí** co se bude produkovat;
 - zaměření na **technologie, renty** (oligopoly), **přelévání**.
- **Roli hrají vnitřní faktory**:
 - kvalita **průmyslových politik**;
 - politika **vzdělání**;
 - **vláda**, právo, instituce.
- Fenomén **superkompetitivních trhů**: několik silných firem v sektoru:
 - klíčem přežití je zisk **podílu na trhu**, nikoliv maximalizace zisku;
 - snaha o **inovaci**, sofistikovanost **produkčního procesu**, důraz na kvalitu – menší role cenové konkurence.
- Kompetitivní výhoda je **produktem korporátních a vládních politik** více než **objektivní skutečností...**